



**VERKSAMHETSBERÄTTELSE  
2025**



*Spökbacken invigdes med  
representanter för WWF,  
Länsstyrelsen Uppsala län,  
Upplandsstiftelsen, Östhammars  
kommun och lokala markägare.*

---

TEXT

Förord: Thomas Bertilsson &  
Sören Bergqvist, Upplandsstiftelsen  
Verksamhetsberättelse: Upplandsstiftelsen

BILD

Omslagsfoto: En asiatisk vattenbuffel  
på bete på Gräsö, fotad av Maria Hoflin.  
Fotografer i bokstavsordning: Cajsa  
Björkén, Campus1477, Emelie Runfeldt,  
Gillis Aronsson, Jan-Olov Björklund, Jörgen  
Pettersson, Kerstin Söderberg, Linda

Fredberg, Maria Hoflin, Sara Beckman,  
Stina Bergström, Tomas Loreth Remén,  
Åsa Sjögren.

PRODUKTION OCH LAYOUT

Stina Bergström, Upplandsstiftelsen

KONTAKT UPPLANDSSTIFTELSEN

Telefon 018-611 62 71

Epost [info@upplandsstiftelsen.se](mailto:info@upplandsstiftelsen.se)

Hemsida [www.upplandsstiftelsen.se](http://www.upplandsstiftelsen.se)

© Upplandsstiftelsen 2026



*2025 startade ett projekt för att fler personer med funktionsnedsättning ska komma ut i naturen. På Gula stigen i Uppsala kommun går det bra att använda handcykel för rullstol.*

## VI SAMARBETAR FÖR NATUR OCH MÄNNISKOR I UPPSALA LÄN

**2025 har präglats av ett fortsatt starkt engagemang** i våra frågor. Naturvård, friluftsliv, folkhälsa, biologisk mångfald och utomhuspedagogik är områden som alltid är lika relevanta och lika angelägna. Vår verksamhet bygger på att både förvalta och utveckla: att lyckas förena långsiktig hållbarhet med nytänkande och ett praktiskt genomförande som gör skillnad.

**Det är tydligt att vårt arbete uppskattas**, både av allmänheten och av våra medlemmar: kommuner och region. Genom att vara lyhörda, lösningsorienterade och professionella har vi skapat stora värden för naturen och människorna över hela Uppsala län.

**Vi har även fortsatt att attrahera projektfinansiärer** tack vare våra idéer och förslag – ett kvitto på att vårt arbetssätt upplevs som relevant, utvecklande och framåtblickande. Det goda samarbetet med organisationer, enskilda, kommuner och andra aktörer har varit avgörande för att möjliggöra det som presenteras i denna verksamhetsberättelse.

*Sören Bergqvist*  
Ordförande

*Thomas Bertilsson*  
VD



*Kalkbarrskogen hyser  
många hotade arter, som  
orkidén skogsnycklar.*

## 14 VIKTIGA HÄNDELSER FRÅN ÅRET

1. **Arrangerade Fyrisåvandringen** för fjärde året i rad, med ca 700 gymnasieelever.
2. **Testade bete med asiatiska vattenbufflar** i våtmark på Gräsö – framgångsrikt!
3. **Presenterade Roslagshagar** på Artdatabankens Flora och Faunavårdskonferens, Sveriges största naturvårdskonferens.
4. **Deltog i dialoggrupper** och framförde åtgärdsförslag till Naturvårdsverkets naturrestaureringsplan.
5. **Invigde Spökbacken** där omfattande restaureringar och slätter utförts och en stig anlagts.
6. **Livesände under ytan i Hargsån.** Tusentals fiskar passerade kameran.
7. **Startade ny biotopvårdande insats** i Skatbäcken för att gynna fisk.
8. **Öppnade den reoverade Lotsstugan** på Källarberget.
9. **Genomförde Tankesmedja för friluftslivet**, tema tillgänglig natur, med 100 deltagare.
10. **170 personer följde med på Ny i svensk naturs utflykter**, som Världens utemat.
11. **Invigde Hummelfjärd i Tallparken** – ett nytt smultronställe i Östhammars kommun.
12. **Enades om gemensamma kvalitetskriterier** för vandringsleder, med övriga ledaktörer i länet.
13. **Utbildade personal på skogsbolag om kalkbarrskogar** och hade kurskvällar för markägare om kalkbarrskog, skogsbete och naturbetesmarker med hotade arter.
14. **Nådde 500 studenter** med utomhusaktiviteter mot ensamhet.



*Flera av stugorna på Rävsten renoverades utvändigt under året.*

## CAMPINGAR OCH BYGGNADER

### Rullsands havsbad och camping

Under 2025 har byggnaderna på campingområdet besiktigats och nya underhållsplaner tagits fram. Köket i ett av servicehusen har renoverats, samtliga småstugor målats om, den gamla minigolfbanan tagits bort och en lekplats fått ny lekutrustning. Dessutom har en ny livräddningsflotte och en hjärtstartare köpts in. Campingen arrenderas sedan 2023 av Kimbys Consulting AB som driver campingen och sköter badstranden.

### Rävstens stugby

Under 2025 har fågelstugorna, Kalle & Klara och receptionen målats och underhållits utvändigt. Nya roddbåtar och en hjärtstartare har köpts in. Sedan 2014 arrenderas Rävstens stugby av Kerstin Söderberg och Thomas Rosen.

### Ängskärs havscamping

En konsult har anlitats för att utreda hur en ny avloppsanläggning kan utformas. Infartsbommen har bytts ut och en ny livräddningsbåt har köpts in. Vattenanläggningen har servats enligt plan och utrustats med ett nytt UV-system. Campingen arrenderas sedan december 2023 av Vera Omni AB som driver campingen och sköter badstranden.

### Övriga byggnader

- Lotsstugan i Källarbergets naturreservat har renoverats invändigt.
- Ett förslag har tagits fram för hur bryggan i Ängskärs naturreservat ska renoveras under 2026.
- Värmesystemet i fyrvaktarbostaden på ön Björn har setts över och raststugan Mellanboden har renoverats.
- På Härjarös rast- och lägerplats fick vindskyddet nytt tak.



*Lotsstugan på Källarberget öppnades efter att ha renoverats.*



*Upplandsleden etapp 17,  
Ålvkarleby-Långhäll, rustades  
med en ny lång, spång.*

## FRILUFTSLIV

Genom vårt arbete för friluftsliv vill vi få fler att vara ute mer, eftersom de allra flesta mår bättre av att komma ut.

### Upplandsleden

Tillsammans med övriga ledaktörer i länet har vi enats om gemensamma kvalitetskriterier för vandringsleder. Det handlar exempelvis om ledstartsinformation, detaljer om ledmarkeringar och "öppettider" för lederna. Processen, med flera träffar, har även varit viktig för att skapa ett regionalt lednätverk där, förutom Upplandsleden, Hållnäsleden, pilgrimslederna och lederna i Österbybruk ingår. Nästa steg är fortbildning kring kvalitetskriterierna. Tillsammans har vi också tagit fram gemensamma riktlinjer för arrangemang på annans mark, längs leden, samt kriterier för ledinformation som ska publiceras i Naturkartan. Dessutom har vi gjort en förstudie om hur mat, boende och leder kan kopplas och presenteras digitalt, i Naturkartan, med hjälp av Visit Swedens databas. Projektet har fått medel från Naturvårdsverket.

Med hjälp av projekt pengar från Naturkompaniets naturbonus har vi rustat rastplatser längs Upplandsleden. Övergripande har vi inventerat riskträd vid rastplatser och rustat vindskydd med vedklyvar, krokar mm. Vi har också skyltat och röjt träd och buskar (Forsbyån), murat eldstäder (Kolarmora och Svenbo), byggt vedförråd (Finnsjön, Svenbo, Glamsmossen), satt ut hängrännor och vattentunnor (Svenbo och Långhäll), ordnat bord och bänkar (Gropholmarna och Långhäll). Under 2025 fick vi beviljat ett nytt Naturbonusprojekt för att bygga spänger nästa år.

#### Dessutom har vi:

- Avslutat LONA-projekt Hållnäsleden, Tierps kommun. Leden invigs 2026.

- Renoverat spänger, bland annat en drygt 100 m lång spång mellan Älvkarleby och Långhäll, samt en längre spång och en bro längs Ljusbäcksleden, Heby kommun.
- Påbörjat upprustning av etappen mellan Kolarmora och Gimo i Östhammars kommun genom att bygga spång, dra om leden, måla ledmarkeringar och röja fallna träd och sly.
- Köpt in nya grillar till den populära rastplatsen vid Siggeforasjön, Uppsala kommun.
- Återöppnat stigen genom Fageruddsåsens naturreservat, Enköpings kommun, där leden varit omdragen på grund av granbarkborreangrepp.
- Planerat för en ny etapp av Upplandsleden mellan Skutskär och Älvkarleby.

## Cykelleder

Trafikverket har godkänt ansökan om en ny regional cykelled genom Enköping och Håbo kommun. Siktet är inställt på invigning 2026. Upplandsstiftelsen är från och med 2023 huvudman för cykelleder i länet. I samverkan med Region Uppsala, Enköpings och Håbo kommun.

## Kanotleder

Under 2025 har Fyrisåns kanotled rustats med stöd av LONA-medel och skyltningen förbättrats längs Lilla Färnäsets kanotled.

## Smultronställen i naturen

Ett nytt smultronställe har invigts: Hummelfjärd i Tallparken, Östhammars kommun. Sikhjälma hamn, förvaltad av Tierps kommun, har tagits bort från listan över smultronställen.



*Upplandsleden kantas av rastplatser och en rik, unik, natur. Stor-tickulns rastplats ligger vid en sjö längs etapp 7.*



*När förskolan flyttar ut, får barnen på röra sig och lära sig att lita på sin egen förmåga. Vi firade avslutat projekt med förskolefest!*

## UTOMHUSPEDAGOGIK och FOLKHÄLSA

Upplandsstiftelsen har under året genomfört ett omfattande arbete för att stärka utomhuspedagogik, fysisk aktivitet och lärande för hållbar utveckling i hela Uppsala län.

### Öppna förskolan

Upplandsstiftelsen har coachat öppna förskolor i uteverksamhet, samarbetat med Nyby Vision och föräldrar som är nya i Sverige och hållit fortbildning i Lära in språk ute. Dessutom har Upplandsstiftelsen presenterat uteverksamhet på familjecentralen i Heby och haft inomhusträffar med nyblivna föräldrar om utekunskap, med Biotopia. De flerspråkiga naturvårdarna, knutna till Upplandsstiftelsen, har under året deltagit i verksamhet på öppna förskolor i Uppsala och Tierps kommun.

### Förskola

Upplandsstiftelsen har genomfört leka och lära ute-kurser för förskolepersonal i Uppsala län, tillsammans med Uppsala naturskola. Vi har också initierat samarbete med och genomfört fortbildningar för Uppsala kommun för ökad fysisk aktivitet i förskolan. Tillsammans med naturskolekollegor från andra delar av landet har vi skrivit boken "Leka och lära genom fysisk aktivitet ute".

### Grundskola

Tillsammans med Östhammars kommuns mellanstadieskolor har Upplandsstiftelsen utvecklat utomhuspedagogiska övningar på temat natur och biologisk mångfald, inom LONA-projektet Lära ute. Projektet Framtidskompassen utomhus har startats och blivit tillgängligt för alla elever i åk 8 i Östhammars kommun. Projektet belyser hållbar utveckling och biologisk mångfald och drivs av Upplandsstiftelsen i samarbete med utbildningsförvaltningen i Östhammars kommun. Medel kommer från Leader Upplandsbygd.

Upplandsstiftelsen har också deltagit i ett Erasmusprojekt med Stordammens skola åk 8 med internationellt besök och fokus på hållbar utveckling.

Dessutom har vi genomfört kvällsfortbildning om fysisk aktivitet, för samtlig personal på anpassad grundskola i Heby.

## **Gymnasieskola**

Den pedagogisk vandringen Fyrisåvandringen genomfördes med 22 klasser från sex gymnasieskolor. Fyrisåvandringen genomförs i samverkan med gymnasielärarnätverket KUPP, Uppsala Vatten, Upplandsmuseet, Biotopia och SLU.

Vi har även genomfört projektet Från klassrum till stadshus, en "idécheck" finansierad av Idélabbet, Uppsala kommun. Två gymnasieklasser fick möta tjänstemän från stadsbyggnadskontoret, skapa förslag på hållbara utvecklingsarbeten för Hospitalträdgården och presentera dem i Uppsala stadshus.

## **Tillgänglig natur för alla**

Vi har växlat upp arbetet för att fler personer med funktionsnedsättning ska hitta ut i naturen, med finansiering från Allmänna arvsfonden och tätt samarbete med funktionsrättsföreningar i Uppsala län. Några guldkorn:

- Mött 300 personer ute i naturen genom utflykter med funktionsrättsföreningar och allmänheten.
- Haft 100 deltagare på Tankesmedja för friluftsliv om tillgänglig natur – i samarbete med Länsstyrelsen Uppsala län, Uppsala kommun och Funktionsrätt Uppsala län.



*Hagudden med Kyrkspången i Heby kommun är ett av de 30-tal utflyktsmål som vi arbetar för att tillgängliggöra ännu mer.*

- Producerat filmer, gjort livesända lunchsamtal och utvecklat webbaserad information om natur och tillgänglighet för alla.
- Genomfört workshop om tillgänglighet med Uppsala kommun.

Samtidigt har vi ökat tillgängligheten i några av våra egna områden:

- På Blåhäll, Härjarö, har vi satsat på fler bänkar för vila, så kallade "pustplatser", förbättrat den tillgänglighetsanpassade toaletten samt anpassat väntkuren vid bryggan.
- Vid Ängskär har en tillgänglighetsanpassad stig anlagts ut till klipporna med havsutsikt.
- I Ånge har vi dragit om vägen, satt upp nya staket som ledstråk och ersatt stättor med grindar.
- Örskär har fått nya tillgänglighetsanpassade bord och soffor för att underlätta för fler att njuta av ön.
- På Rullsand har vi höjt nivån av tillgänglighet genom att addera nya duschstolar, hjälpmedel till stugan och ett tillgänglighetsanpassat bord.

### **Studenter på tur**

Vi har drivit projektet Studenter på tur tillsammans med Campus1477 där vi erbjuder utomhusaktiviteter i grupp, mot ensamhet. 500 personer deltog i 45 aktiviteter. Med stöd av Regionens folkhälsomedel.

### **Rovdjursutställning på Biotopia**

Rovdjursutställningen på Biotopia har utvecklats vidare och både skolgrupper och SFI-grupper har fått lära sig om rovdjur i Sverige, med stöd av WWF.

### **Ny i svensk natur**

I Uppsala har "Ny i svensk natur" lockat ut 170 personer på aktiviteter som vandring, utematlagning, tältning och svamputflykt. I samarbete med STF Uppsala, Biotopia, Friluftsförbundet, Uppsala Naturskola och Kompis Sverige.



*Världens utemat i Sunnersta blev en succé med många besökare och uppskattad provsmakning.*



*500 studenter har deltagit i olika utomhusaktiviteter, till exempel cykelutflykter.*

## NATURVÅRD I VÅRA OMRÅDEN

Upplandsstiftelsen förvaltar 49 naturområden varav 27 naturreservat och ett kulturresevat. 24 av områdena ägs helt eller delvis av Upplandsstiftelsen. Den ägda arealen uppgår till cirka 7 400 ha och den förvaltade arealen till cirka 11 100 ha mark- och vattenområden. I våra områden sköter vi 850 ha betesmarker och 25 slåtterängar.

Baserat på våra erfarenheter av restaureringar inom kulturlandskap, skog och våtmarker har vi under 2025 deltagit i dialoggrupper och bidragit med åtgärdsförslag till den nationella naturrestaureringsplanen.

### Bevara arter

Arter som gölgroda och en del häckande kustfåglar vill ha miljöer som inte är igenväxta. Därför har vi fortsatt sköta strandängar, fågelskär och lokaler för gölgroda på 15 öar i naturreservaten Björns skärgård och Skaten-Rångsen. Finansiering från statliga våtmarksmedel.

Inom Bredforsens naturreservat har ung gran tagits bort för att gynna lövträd och tall i svämskogarna och på Östra Gässön har bete förberetts genom stängsling och röjning. Här skapar vi förutsättningar för arter som kräver lövrika landskap, såsom vitryggig hackspett. En ny vandringsled har anlagts ut till den nyrenoverade raststugan på Gässön.

I Kalmarnäs naturreservat i Håbo kommun har ett 100-tal ekar och äldre tallar omgivna av ungskog röjts fram.

I Torslundagropen har åtgärder gjorts för att gynna den hotade ortolansparven. Den har minskat kraftigt de senaste åren och Torslundagropen är en av få platser där den finns kvar. I april lades havre ut som mat, området röjdes på vissa buskar och träd och markstörning genomfördes för att gynna insekter som i sin tur blir mat åt fågelungarna.

Kallriga är ett viktigt område för häckande och rastande våtmarksfåglar. En inventering gjordes för att stärka kunskapsläget inför arbetet med en ny skötselplan.

### Planering allmogeåker

I Lingnåre kulturresevat har planeringen för en allmogeåker med ålderdomligt åkerbruk och traditionellt utsäde startat upp.

### Bete

Tedarön fick en angoringsplats med fålla för att underlätta sjötransporten av betesdjur och på Örskär har en ny stor betesmark öppnats.

I Natura 2000-området Kallerö som ägs av Östhammars kommun och förvaltas av Upplandsstiftelsen genomfördes röjning i den 15 hektar stora lövrika betesmarken.



*Blodvaxing är en ängssvamp som gynnas av bete och slåtter.*

## **Invasiva arter**

Upplandsstiftelsen samarbetar med Länsstyrelsen för att bekämpa invasiva arter i våra naturområden. Några exempel är mink i Björns skärgård, häggmispel i Härjarö och Granåsen, jättebalsamin i Kalmarnäslandet och vresros i Billudden och Skaten-Rångsens naturreservat. Den mycket invasiva arten parkslide upptäcktes i Aspbo naturreservat.

Minkjakt har bedrivits i Björns skärgård sedan 1997 och under årets jakt avlivades 9 minkar. Efter att minkjakt infördes i Björns skärgård har antalet häckande kustfågelpar ökat från 1000 par till cirka 3500 par. Minken är en invasiv art som i skärgårdar till stor del lever av fågelungar och minkförekomst leder ofta till kraftig minskning av antal par av många kustfågelarter.

## **Besöksvänligt med nya stigar**

Uvberget i Enköpings kommun har stängslats och restaureringsbetats med mycket sociala och trevliga getter. Uvberget är ett fint besöksmål som vi samförvaltar med Naturskyddsföreningen och Enköpings kommun.

En ny naturstig med informationsskyltar om naturvärden och skötselhistoria har anlagts genom det stora skogsbetet i naturreservatet på Örskär.

I september invigdes Spökbacken där omfattande restaureringar och slätter har utförts och en naturstig anlagts genom betesmark och fornlämningar. Mark- och djurägare, grannar och andra berörda, samt Länsstyrelsen i Uppsala, Östhammars kommun och Världsnaturfonden deltog.



*Ekar är boplats för flera hundra arter av insekter, fåglar, svampar, lavar och mossor.*

## NATURVÅRD PÅ ANNANS MARK

Upplandsstiftelsen bedriver även omfattande naturvårdsverksamhet utanför de egna områdena, på land och i vatten, för att skydda och stärka den biologiska mångfalden och ekosystemen. Naturvården bedrivs i samverkan med mark- och djurägare, kommuner, ideella organisationer samt aktörer inom de areella näringarna.

### Ekologisk landskapsplanering

Ekologisk landskapsplanering är ett samlingsbegrepp för arbete som främjar biologisk mångfald och säkerställer naturvärden. Arbetet har pågått länge och nätverken har utvecklats liksom ett förtroendefullt samarbete mellan markägare, myndigheter och andra aktörer, vilket har ökat verkningsgraden.

Vid Nedre Dalälven har vårt mångåriga samarbete med Fortum fortgått. Under 2025 har vi frihuggit ekar, ringbarkat lövträd, bekämpat invasiva arter och inventerat hotade arter. I samverkan med Fortum har vi arrangerat exkursioner, bland annat med Energimyndigheten och Skogshistoriska sällskapet.

I Båtfors naturreservat finns länets enda förekomst av den kritiskt hotade jättelaven. Den växer på gamla askar i värdefulla svämskogar. En av jättelavsaskarna föll föregående vinter och under 2025 inledde Upplandsstiftelsen ett transplantationsförsök, där laven flyttades till nya träd inom reservatet.

Vid Länna har vi ett långvarigt samarbete med Holmen Skog. Bland annat ordnar vi med bete på deras mark. I år har stängsel restaurerats och vi har inlett kontakter med fler djurägare för att öka den betade arealen.

Arbetet med att frihugga gamla, grova ekar vid Vällen och Länna är viktigt och ständigt pågående. Det främjar flera hundra arter som är beroende av ekarna som sin livsmiljö. Under året har vi med stöd av skogsbolagen och med ÅGP-medel frihuggit ca 150 ekar, som får möjlighet att växa fritt. Vi har utvecklat samarbetet med entreprenörer som via en enkel app kan rapportera in sina åtgärder direkt i telefonen.

### Infrastrukturmiljöer

Inom Leaderprojektet Ett hopp för pollinatörerna vid Gryttjoms flygfält har vi bland annat anlagt flera rabatter med växter för pollinatörer och en äng med regionalt insamlade fröer och pluggplantor.

Ett samarbete med Öregrunds golfklubb har inletts, med inventering och framtagande av skötselplan för golfbanan. Här finns områden med höga naturvärden i form av rikt blommande torrbackar och kalkrika gräsmarker, samt nya platser för den hotade arten hällebräcka.



*För första gången hyrdes vattenbufflar in som kompletterande betesdjur till en våtmark på Gräsö.*

Tillsammans med Länsstyrelsen Uppsala län och Vattenfall har vi diskuterat skötseln av Östanå ledningsgata. Här finns värdefulla marker för fältgentiana och vädndräfjäril.

### **Kulturlandskap med bete och slåtter**

Upplandsstiftelsen har över de senaste 25 åren restaurerat och återinfört bete och slåtter i hagar och ängar med hög biologisk mångfald – totalt har över 5 000 hektar restaurerats. Arbetet har gjorts tillsammans med många aktörer, som djurhållare, markägare, Världsnaturfonden WWF och länsstyrelsen med omfattande extern finansiering. Verksamhetens tyngdpunkt ligger i kustlandskapet, men även i mälardeltaområdet och kring Heby.

### **Framgångsrik restaurering i projektform**

Stora åtgärder pågår inom projektet Restaurering av naturbetesmarker i Uppland, Södermanland och Östergötland, med Världsnaturfonden WWF, Naturbetesköttföreningen i Sverige och Skärgårdsstiftelsen, med finansiering av Coop Östra och Lokala Naturvårdssatsningen (LONA). Upplandsstiftelsens mål är att restaurera 200 ha naturbetesmarker. Fokuserter är mnemosynefjäril, svartfläckig blåvinge och strandviol/vitryggig hackspett.

Projektet med WWF och Coop Östra har avslutats och resterande åtgärder slutförs med finansiering från LONA. Totalt har 12 igenväxande naturbetesmarker omfattande 244 hektar restaurerats, stängslats och bete har återinförts sedan 2022. Åtgärder har främst utförts på privata marker i samverkan med mark- och djurägare, men även Gässön, Örskär och Södergården har ingått i projektet.

## Samarbete med mark- och djurägare hjälper hotade arter

Under 2025 har totalt ca 300 hektar slåtterängar, hagar och våtmarker betats och slåttrots på privata marker inom våra landskapsprojekt Roslagshagar, vid Dalälven och i Lännaområdet. Ängar och hagar har röjts och stängslats. Flera områden hyser starkt hotade arter. För att uppnå långsiktighet i skötseln av markerna har arrenden upprättats med markägare och skötselavtal har skrivits med djurägare och entreprenörer.

Fler åtgärder i kulturlandskapet

- Asiatiska vattenbufflar hyrdes in som kompletterande betesdjur till Nybygget våtmark på Gräsö för att få igenväxning av vass och starr bättre avbetat. Bufflarna gjorde ett mycket bra jobb och samsades med befintliga kor med kalvar.
- En ny djurkärra har köpts in inom Roslagshagar vid kusten för gratis utlåning till djurägare som kör betesdjur till värdefulla naturbetesmarker utanför egna gården.
- Genom medverkan i Gräsöfonden (styrelse och arbetsgrupp) har vi bland annat bidragit till återupptaget bete i två naturbetesmarker på Gräsö.

## Åtgärder för hotade arter

### Svartfläckig blåvinge

Vid Hjälstaviken finns länets enda förekomst av fjärilen svartfläckig blåvinge, som lever på backtimjan. Upplandsstiftelsen har tillsammans med markägare och Länsstyrelsen arbetat för att stoppa igenväxningen av torrbackar vid Hjälstaviken, genom röjning och bränning av backarna.



*Fjärilslarver av den hotade mnemosynefjärilen sattes ut på nunneört i två betesmarksområden.*



*Våtmarker, som Kavarö, är viktiga för många arter, inte minst som barnkammare för lekande fiskar, och för att buffra vatten under torrperioder.*

### **Ängsskäreplattmal**

Norr om Järlåsa och Vittinge finns relativt stora förekomster av ängsskära och den hotade fjärilen ängsskäreplattmal. Upplandsstiftelsen, markägare och Länsstyrelsen har bla röjt sly och markägare har fått rådgivning.

### **Mnemosynefjäril**

Upplandsstiftelsen samarbetar med Länsstyrelsen och mark- och djurägare för att bevara och förstärka populationer av den starkt hotade mnemosynefjärilen. Fjärilslarver uppfödda av Nordens Ark har satts ut i två betesmarksområden.

### **Mosippa**

På Gästrike Vattens mark vid Fråganbo i Älvkarleby kommun finns en stor population av den starkt hotade växten mosippa. Under försommaren punktbrändes tre platser vid Fråganbo för att gynna mosippan.

### **Väddnätfjäril**

Slätterängen vid Tenabadet slog under året rekord i larvspinn (larvkolonier) av väddnätfjäril. Totalt 85 larvspinn räknades - rekord sedan vi började sköta ängen i Heby kommun för närmare 20 år sedan.

### **Naturvård i vattenmiljöer**

Arbetet med att restaurera våtmarker och kustmynnande vattendrag har fortsatt för att förbättra kustfiskens lek- och uppväxtmiljöer. Detta gynnar även den biologiska mångfalden i stort i både själva vattendragen och i den angränsande kustmiljön.

### **Inventerat och märkt asp**

Arbetet med förvaltning av Upplands landskapsfisk asp har fortsatt. Inventering och märkning har skett i Fyrisån, Örsundaån och Sävjaån-Funboån. Radioakustiska studier har gjorts för att undersöka

rörelsemönster hos de märkta fiskarna. Preliminära resultat visar att de flesta asparna utnyttjar stora delar av Mälarens fjärdar för födosök.

### **Biotopvård och inventering**

I det fleråriga samarbetet med Världsnaturfonden WWF och Apotea har uppföljningar av tidigare genomförda åtgärder gjorts genom fiskyngelinventeringar i den angränsande kustmiljön.

Arbetet med att skapa en våtmark i Sandika utanför Östhammar har påbörjats, med LONA-bidrag.

Restaurering av Skatbäcken för att gynna kustlekande fisk har genomförts i samarbete med Sportfiskarna som en del av Fiskevård i norra Roslagen.

Underlag för att fiskefreda Handviken, ett viktigt lek- och uppväxtområde i Tierps kommun, har tagits fram och skickats in till Länsstyrelsen.

I Kallriga naturreservat har cirka 4 ha våtmarksområde frästs för att gynna kustfisk som vandrar upp för lek och för att förbättra förutsättningarna för bete.

I samarbete med Länsstyrelsen har småvatten och djupare bottnar i Kallriga naturreservat inventerats. Underlagen blir viktiga i den kommande revideringen av skötselplanen för området.

Diskussioner har förts med Vattenfall och Länsstyrelsen kring framtagande av förslag inför den nationella planen för omprövning av vattenkraften.

Under de två senaste åren har vi inventerat två olika invasiva musselarter längs Upplandskusten i samband med våra ordinarie provfisken.



*Violgubbe är en svamp som växer i kalkbarrskog. Den är rödlistad som sårbar och behöver kalkbarrskogens särskilda ekologi för att växa.*

Resultaten visar på störst förekomst av musslor nära hamnarna i Hargshamn och Forsmark där de släppts ut via fartygens ballastvatten.

### **Väckt nyfikenhet och spridit kunskap om natur**

För att väcka nyfikenhet och intresse för fisk och vattenvård och visa arter från sjö, kust och vattendrag har Upplandsstiftelsen genomfört flera vatten- och fiskdagar. Dagarna har främst riktat sig till barn och unga men även till en bredare publik, framför allt med Aspens dag i centrala Uppsala. Övriga dagar har varit i Tierp, Östhammar, Knivsta, Enköping och Håbo kommun.

Under våren genomfördes för andra året i rad en livesändning med undervattenskamera samt fiskräkning i Hargsån. Antalet arter och individer var högt och allmänheten var mycket intresserad.

Upplandsstiftelsen har utbildat skoglig personal på två stora skogsbolag, om kalkbarrskogar, en naturtyp som Uppland har särskilt ansvar för och som hotas av skogsbruk. 40 planerare och köpare har härmed lärt sig känna igen kalkbarrskog och fått mer kunskap om ekologi och lämplig skötsel.

Vi har varit medarrangör till två kurskvällar riktade till markägare med fokus på kalkbarrskog, skogsbete och naturbetesmarker med hotade arter, i samverkan med Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Träffarna hölls i Norrskedika, Östhammar och Fagerviken, Hållnäs med stor uppslutning.

Under våren fick vi möjlighet att presentera vårt arbete och erfarenheter med Roslagshagar på Artdatabankens Flora och Faunavårdskonferens, Sveriges största naturvårdskonferens.

Guidningar har genomförts i några av våra nyrestaurerade betesmarker, exempelvis på Örskär för Svenska Turistföreningen och Länsstyrelsen i Södermanland och på Uvberget för Naturskyddsföreningen. Vi har också ordnat kurs om trögärdesgårdsbygge och hållt föredrag om ängsmarker som en del i vårt engagemang i Gräsöfonden.

En rad publika aktiviteter har genomförts, som Bioblitz Linné med Biotopia, pedagogisk svamputflykt i Hammarskog, upptäck lavarna runt Vällen och svampar i kalkbarrskogen.

Tillsammans med Biotopia har vi skapat en utställning om konkreta naturvårdsåtgärder för biologisk mångfald i skogar, våtmarker och ängs- och hagmarker.



*En av årets  
guidningar på  
Örskär längs den  
nya stigen.*

## ORGANISATION, KOMMUNIKATION OCH EKONOMI

### Kommunikation

Exempel från årets arbete:

- Sammanställt årets utflyktsprogram med 93 aktiviteter, i samarbete med Länsstyrelsen Uppsala län och Biotopia.
- Ökat antalet följare på Facebook till 4700 (+1100) och på Instagram från 1700 (+200).
- Haft stort genomslag i sociala medier och lokalmedia om sommarens räddningsaktion för asp i Fyrisån.
- Nyhetsbrev i nytt format (Mailchimp) till ca 100 prenumeranter.
- Startat arbetet med ny grafisk profil.
- Stort fokus på målgruppen personer med funktionsnedsättning.

### Medlemmar

Upplandsstiftelsens medlemmar är Region Uppsala och Uppsala läns kommuner: Enköping, Heby, Håbo, Knivsta, Tierp, Uppsala, Älvkarleby och Östhammar.

### Ekonomi

Upplandsstiftelsens intäkter för 2025 var 39,3 mkr. Av detta hänför sig 23,9 mkr till årsavgiften från regionen samt 15,4 mkr från projektbidrag och försäljning, arrenden, skogsavverkning med mera från egna områden. Projektmedlen kommer bland annat från Världsnaturfonden WWF, EU:s jordbruksfonder inklusive landsbygdsprogrammet, Länsstyrelsen, Naturvårdsverket, Fortum AB m.fl. De totala kostnaderna uppgick till 40 mkr, varav 1,7 mkr i avskrivningar.

Årets resultat, efter disposition av eget kapital, är ett underskott på 296 tkr och det egna kapitalet uppgår till 22,8 mkr

### Årsstämma

Verksamhetsplan och budget för verksamhetsåret 2025 fastställdes vid ett stämman den 13 december 2024. Ordinarie årsstämma hölls den 27 maj 2025.

### Styrelse, arbetsutskott, vd och personal

Styrelsen har haft följande sammansättning:

#### Ordinarie

Sören Bergqvist (V)

Jacob Spangenberg, 1:e v ordf (C)

**Upplandsstiftelsens vision:**

**Upplandsstiftelsen är ledande i utvecklingen av ett tillgängligt friluftsliv i ett län med hållbara ekosystem och hög biologisk mångfald.**

*Att fika tillsammans är en fantastisk resurs för eftertanke, planering och samarbete. Ute såklart!*

Anders Kihl 2:e v ordf (KD)  
Jenny Lundström, (MP)  
Bean Khalil (M)  
Håkan Marklund (L)  
Veronica Mattsson (SD)  
Pia Milton (S)  
Mark Schneider (S)

### **Ersättare**

Carolina Cranser (S)  
Thomas Eriksson (S)  
Gunnar Gidlund (KD)  
Johnny Jansson (M)  
Christer Olsson (SD)  
Anna Sandström (MP)  
Bengt Thalín (V)  
Kerstin Troedsson (C)  
Johann Wischer Sjöberg (L)  
Arbetsutskott utgjordes av 4 ledamöter, Anders Kihl, Jenny Lundström, Jacob Spangenberg och Sören Bergqvist.  
Styrelsen sammanträdde vid fyra tillfällen under 2025.

Verkställande direktör har varit Thomas Bertilsson och Upplandsstiftelsen hade under året 21 anställda omräknat till heltid varav sammantaget 11 var kvinnor och 10 män. Dessutom finns 23 tillsynspersoner som på uppdrag svarar för en stor del av den löpande skötseln i Upplandsstiftelsens naturområden.

### **Axplock av samarbeten**

Stora och små samarbeten utgör viktiga byggstenar i Upplandsstiftelsens verksamhet. Här följer ett axplock av årets samarbeten, utöver det med länets kommuner: Biotopia, funktionsrättsföreningar i Uppsala län, ledansvariga föreningar i länet, förskolorna i Uppsala kommun, Stockholms fallskärmsklubb och Naturskyddsföreningen i Enköping.



*Region Uppsalas och kommunernas politiker och högre tjänstepersoner besökte Ånge fågelsjö, vandrade Salstaleden och fick inblick i naturvård, friluftsliv, folkhälsa och utomhuspedagogik.*

# ÄNDAMÅL, VISION och STRATEGI

## Ändamål

Enligt Upplandsstiftelsen stadga är föreningens ändamål:

**att** inom Uppsala län vara ett för kommunerna och Region Uppsala gemensamt organ för friluftsliv och naturvård. Föreningens insatser ska vara av regionalt intresse och komplettera medlemmarnas verksamhet.

**att** underlätta och stimulera allmänhetens friluftsliv genom köp eller arrende av mark tillhandahålla naturområden för friluftsliv och naturvård. Föreningen ska även i lämplig omfattning planlägga och förse dessa med anläggningar som underlättar friluftslivet och åtgärder som stärker den biologiska mångfalden.

**att** verka för stärkande, bevarande och skyddande av den biologisk mångfalden och landskapsbilden.

**att** genom insatser för ökat friluftsliv och naturvård bidra till en bättre folkhälsa.

**att** verka för att stärka länsinvånarnas möjlighet till naturkontakt och bidra till bättre förutsättningar för friluftsliv i hela länet.

## Vision

Stämman i december 2020 beslöt om följande vision för Upplandsstiftelsen: Upplandsstiftelsen är ledande i utvecklingen av ett tillgängligt friluftsliv i ett län med hållbara ekosystem och hög biologisk mångfald.

## Strategi

I december 2022 beslutade styrelsen även att anta en strategi för Upplandsstiftelsen, som ska hjälpa oss att nå vår vision. Strategin är uppdelad i två huvuddelar: arbetssätt och strategiska områden. Först och främst handlar det om att ta hand om naturen på ett långsiktigt hållbart sätt. Vi ska se till att våra naturområden, leder och anläggningar både är välskötta och tillgängliga för friluftsliv, så att fler kan njuta av naturen och må bättre. Vi tror också starkt på samarbete och jobbar tillsammans med offentliga, ideella och privata aktörer, inte minst markägare, för att nå våra gemensamma mål.

Strategin har tre tydliga fokusområden, nämligen att:

- **Skydda och återställa naturens ekosystem** och den biologiska mångfalden i Uppsala län.
- **Inspirera fler till ett aktivt friluftsliv** för bättre hälsa och livskvalitet.
- **Ge alla barn chansen att få positiva upplevelser i naturen.**

Det här är vår väg framåt – för naturen, folkhälsan och framtidens generationer!

*En stor del av  
Upplandsstiftelsens  
personal på studieresa  
till Åland.*



### **Om Upplandsstiftelsen**

Upplandsstiftelsen arbetar med naturvård, friluftsliv och utomhuspedagogik. Tillsammans med våra medlemmar – Region Uppsala och länets kommuner – främjar vi natur och folkhälsa i länet. Vi samarbetar med många olika organisationer och är organisatoriskt en ideell förening. Uppsala län är vårt geografiska område.

Följ Upplandsstiftelsen på Facebook och Instagram eller besök [www.upplandsstiftelsen.se](http://www.upplandsstiftelsen.se)